

AMICULU FAMILIARU

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

LEGEND'A CIMPOIULUI.

I.

Fost'a fostu odata 'n lume-unu imperatu avutu si mare,
Dar' tiranu, setosu de sânge cá si t'grulu in turbare,
Glasulu lui erá mai rece si mai aspru de cátu vântulu
Ce suflându prin munti de deghiatia vine cutropindu pamentulu.
Nici o radia de iubire n'a 'ncaldítu sufletu i rece
Nu scia elu cá poterea e unu visu, si visulu trece...
Cu dispretiu privia spre ómeni de pre tronulu seu de auru,
Ura fulgeráu adese ai sei ochi negrii de Mauru.
Sbârciturile pre fačia... cretiele se pate in frunte
Aretáu cá 'n crerii estui imperatu zacu gândiri crunte
De zimbiá câte odata alui buze rosi de sânge
Semenáu cu ale hienei cându din gropi cadavre 'si strînge.
Ucigasii din tineretie, omu ucigariu de mama,
Nici suspine si nici lacrimi nu le mai bagá in séma;
Sufletu impetritu in rele, anima négra, pustéie,
Mai aveá inca si darulu celu de fermecatoria,
Si de multu legase 'n taina pretinia pre vecie
Cu satan'a ce racnesce in nopti negre prin pustéie. —
Tóte némurile lumei 'si plecáu fruntea cu jale,
Inaintea lui, cáci spad'a i-a facutu in lume cale...
Numai unu poporu din munte 'lu bravá cu barbatie,
Care-adesse ori infrânse nesatiós'a lui trufie;
Si adese imperatulu s'au intorsu invinsu din lupta,
Desnadaşduitu in sufletu si cu sabi'a s'a rupta.
Ochii sei scaldati in sânge se intorceáu adesu spre munte
Si unu noru de gânduri negre umbriáu palid'a s'a frunte,
Pieptulu lui ardea de dorulu unei resbunari cumplite
Si-ar' fi vrutu se véda muntii de cadavre-acoperite,
Si pre stânci se zugravésca istori'a vietii s'ale
Totu cu sânge de acelu ce l'au cufundatu in jale.
Ar' fi vrutu se-implánte insusi sabi'a pâna 'n plasele
In totu pieptulu si se véda muntele caprinsu de jele;
Pre de-asupr'a se privésca corbii negrii in sburare,
Mórte, sânge, fum, cadavre, resbunare ne-audíta,
Astea mangaiáu in taina alui anima uríta
Si patrunsu de gândulu negru — se gatá mereu de lupta.

II.

Lun'a vérsa linu vapaie preste lumea adormita,
Ríulu murmura in vale, ér' padurea infrundíta

Se inclina sub suflarea vânturilor desmierdate
Ce se pare cá in taina povestescu de libertate...
Nime-in lume nu conturba pacea dulce si adénca
Numai vântulu cum scobóra de pre-o stânca pe-alta stânca
Vijie asia de dulce, — cum in anim'a-indragita
Se strecóra vorb'a dulce de pre buz'a de iubita.
E atát'a desfatate, si atát'a poesie
Incátu mintea omenésca stá pierduta-in reverie,
Si 'si nita cá traesce, sufletulu in ceriuri sbóra
Si in pulbere de stele ângerii 'lu infasióra,
Er' de josu in alui cale 'lu petrecu privighitori,
Cântându marsiulu celu mai dulce ângeriloru caletori...

Dup'o stânca se ivesce Zor'a palida la fačia,
Cu peru galbeu, si 'n cositia cu bujoru si minta crétia, —
Mai pasiese, mai asculta, mai se uita - odata 'n latu
Si-i frumósá, — vorb'a ce'a: — „de frumsetia-i nu te saturi.“
Ei i frica, — oar' pre cine cauta copil'a-in nópte?
Cine-i óre fericitulu ce-o se-asculte la-a ei siópte?
Ea copil'a cá unu ângeru, fat'a Craiului puternicu
De securu si-a alesu omulu — n'o se fie unu nemernicu,
Si de ce se-si parasésca liniscit'a ei chilie?
Vre-o primejdie ascépta pre Ervinu, si elu nu scie?
Séu altu doru, alta dorere din dulci visuri o descépta?
Ori primejdi'a cumplita bate la a tierci pórtá? —
Si ea, ténera copila, santinela vrea se fia,
Séu voiesce cá ea ins'a-si la duşmanu drumulu se-atie, —
La tirani ce vinu cu óste se robésca dulcea-i tiéra
Si se plece-unu poporu falnicu sub domnirea loru amara...

Palid'a regina-a noptei vérsa radie de vapaie
Pre-a ei fačia 'ngalbinita, pre cositi'a ei balae,
Inse Ea se-ascunde-in umbr'a stanciloru albastra-sura,
Si suspinele ce-o 'néca, amortiescu pre dulcea-i gura.
Resuflarea si-o retiene, manile pre sénu 'si pune,
Cá se-oprésca redicarea criniloru... ce 'su de minune...
Si cum lun'a vérsa radia preste munti si stanci sdrobite,
Ea arata Zorei dulce pre Ervinu ce vine iute,
Si pre braçiele ei cade, — ochii lui in lacrimi jóca
Cum in róu'a demanetii viorelele inóta. —
Nici unu martoru,.. numai lun'a.. pre a ceriului câmpie,
Stralucia o tiéra stérpa cu stânci negre, si pustéie.

Nici unu sunetu, numai glasulu aloru dóua animi scumpe,
Ce-in estase se-mpreuna si-apoi sboru prin lumi pierdute...
— O raspunde-mi dulce Zora! ce conturba-a t'a gândire?
De esi nóptea din odaie far' a dá la nime-in scire. —
Ai vre-unu doru? ai vre-o dorere? si nu vrei s'o spuni la nime?
Decátu stânciloru sdrobite, decâtu steleloru divine, —
O! raspunde-mi si-oiu strabate, norii, ceriulu si pamentulu
Cá se-ti facu tie pre voia, . . dar' deschide-odat' cuvântulu
Si-mi vorbesce. — „N'am eu doruri nici doreri mari tainuite,
Ci o négra presântire catra tine me tramite, —
Adi abiá am inchisu ochii si in visu mi se arata
Nori pre ceriuri, fulgeri dese, si sub ele inarmata
Tiér'a nóstra. — — Nuci tu potu spune mai departe de dorere,
Cá-ci cându 'mi aducu aminte totu curagiu-n mine piere.
M'am sculatu, am parcursu muntii, capulu meu e'nfierbântatu,
Vai! dujmanii tierii mele, unu mormentu ne-a destinatu! . .

Ti-am fostu spusu cá erá 'n lupta totu poporulu bravu
[din munte,
Fetiori nalti cá bradulu verde, betráni cu plete carunte, —
Si dujmanulu; — o! dujmanulu erá elu fermecatoriulu
Ce s'a dusu batutu adese, blastemându-ne poporulu.
Dar' in visulu meu — vai nóua! de va fi cândv'a asia, —
Elu erá invingatoriulu si noi ambii prad'a s'a. . . —

III.

Abiá díce si prin munte trece-unu vaieru lungu si jalnicu'
Limbi de focu se-inaltia in ceriuri, arde codrulu tierii falnicu,
Si de-asupra se redica nori ce-amenintia se cada
Fulgere strataia norii cautându pre pamentu prada. —
Er' acestu tablou terribilu 'lu facea fermecatoriulu . . .
Elu erá plasmuitoriulu, elu erá conducatoriulu. —
Zor'a d'alb'a copilitia, palida tremurátore
Se inlantie de gátulu lui Ervinu si par' cá móre,
— Cá-ci ea vede visulu grósnicu implinitu pre diumetate, —
Dar' Ervinu atunci saruta gur'a ei cu voluptate
Si-i sioptesce: — „Scóla Zora tu a tierii eroina!
Pân' acum ai fostu femeia — de-acum aibi se fi regina!
Este ténere, este verde, ástu poporu si scj se móra
Pentru tronu, pentru dreptate pentru dulcea-i tierisióra.
Si dicându Ervinu acestea — suna in buciunu de-argintu,
Si-atunci mii de mii se-insira sub stindardulu fluturându
Fia-care vrea se móra — fia-care are-in sine
Consciintia cá e dulce se mori pentru-alu tierii bine,
Mii de glasuri suna 'n nópte — ceriulu par' cá se-ingrozesce
De-aloru strigatu ce in nópte cá unu trasnetu bubuesce.
Numai susu pre munte siede imperatulu, ce voiesce
Si-i siguru de-a s'a isbânda . . . Cine 'lu vede 'ngrozesce.
Dar' Ervinu se pune-in frunte cu curagiu si barbatie
Strigându: cine are sufletu vie si-mi urmeze mie!
Urra! falnicu i raspunde si poporulu fi i urméza,
Lupta órba fiorósa printre stanci se inclestéza,
Sboru sagetile prin aeru, — si schinteile din spade
Se-'nmultiescu cu cátu se-apropiu, — unulu fuge, altulu cade,
Unulu muşca-in érba verde, altu-'si véra dintii-in stânca,
Precându altii 'si inchidu ochii in o nópte négra-adéna.
Vragitoriulu face semne si prin spatiu desémna cercuri;
Si atunci focu cumplitu incinge cetati vechi si mândre barcuri.
Inzadaru Ervinu se lupta cu curagiu si barbatie,
Cáci duşmanulu 'lu invinge prin vragii fermecátorie.
Inzadaru se lupta Zor'a, sabi'a-i cade din mâna,
Si-'n triumfu e dusa déns'a de armat'a cea pagâna.
Unu semnu numai imperatulu face-in aeru, si indata
Pieru mii ómeni, c'unu semnu numai elu omóra o armata.
Si-inzadaru Ervinu speréza c'o se invinga — inzadaru. . .
Visulu Zorei se-'nplinesce, visulu jalnicu si amaru.
Si poporulu celu mai falnicu, celu mai nobilu si mai mare
Si-a plecatu cu jale capulu sub robie si-apasare.

IV.

N'am iubitu in tóta viéti'a, — tóte dorurile mele
Au fostu cá se vedu cadavre si se ridu privindu la ele, —
Tat'a, mam'a pentru mine a fostu cum e ori si cine
Ce-lu privescu si me privesce si eu ridu de-alui suspine. . .
Dar' acum, o! dulce Zora, te-am vediutu, mi-ai cadiutu draga
Si-ti inchinu dílele miele si marirea mea intréga
La unu semnu facutu de tine am se tragu la respunsu ceriulu,

Am se cuprindu lumea tóta cându mi-oiu mai ascutf fierulu,
Si pre tene draga Zora se te facu nemoritóre,
Dómna preste-intréga lumea prin vesduchuri pluitóre;
Er' in schimbu pentru acestea ce ceru dulcea t'a iubire, —
Eu ceru nurii tei si ochii si doiós'a t'a zimbire, —
In sublima fericiere vreau se-mi trecu viéti'a tóta,
Si-am se moriu numai atuncia cându tu Zora vei fi mórtá.
Ast'felu vorbiá imperatulu vragitoriu, Zor'a tacuta
Ascultá, ea erá róba trista, desnadaşduita,
Dar' respunsu nu dá cáci n'affá demnu pre-alu seu duş-
[manu de-ai díce
Nici o vorba legánata . . . cáci l'ar' fi facutu ferice
Prin unu sênguru cuventu numai fie-acel'a cátu de secu. . .

Nu-mi respondi frumósa Zora? nu respondi animei miele?
Ce trasare cându te vede. . . vrei se-'mi casiuni díle grele?
Afa inse, o! nebuna cá poterea mea e mare,
Si iubirea potu prea iute se mi-o schimbu in resbunare
Si atunci am se-ti scotu ochii, se-i sarutu se-i desmierdu
[dulce

Si-apoi se te privescu órba, cu mânile puse cruce.
Am se-ti rumpu cu dinti selbateci buzele-ti trandafiré
Si se ridu cându vei fi-in chinuri, in doreri si agonie;
Er' din capulu celu mai mândru ce au esistatu sub sóre
Am se smulgu firele tóte cá se-admiru a loru colóre . . .
Dóue cá 'ti stáu deschise: — de me iubesci — esci regina
Déca nu, mai uite-odata catr'a sórelui lumina
Si-apoi iá-ti adio la viéti'a . . .

— In sfêrsitu cátu se-ti raspundu
Nu vorbi multe tirane! ispravesce mai curându!¹⁴
A disu si pe faci'a-i dulce, a trecut unu noru de ura
Era sênulu ei de néua tremurá preste mesura.

V.

In pescera adúnca, unde sóre nu strabate,
Prin paduri necunoscute si de ómeni neumbrate,
Locuesce Domnulu tierii cu Ervinu ascunsi de lume,
Nime nu le scie urm'a si pierdute-'su a loru nume
Pre o pétra se asiédia — craiulu falnicu si betranu,
Er' in faci'a lui pre o stanca radimatu siede Ervinu —
Améndoi suntu tristi si palidi améndoi cu frunti gandite
Plângu marirea de-alta-data, plângu vremile fericite . . .
Tóta tiér'a e in jale . Nici unu omu nu se redica,
Cá-ci in sufletu si'n anima, nu domnesce decâtu frica . . .
Vragitoriulu pustéiesce, si in lacrimi tiér'a plânge,
Infocat'a s'a mania, crudu si-o satura de sânge.
Si unu vaieru lungu si jalnicu tristu resuna dela muntii,
Glasuri ce in agonia scotu betráni cei carunti,
Ei cari au vediutu marirea munténésca din vechime,
Si betráni ce 'n viéti'a au lucratu 'alu tierii bine
'Si smulgu perulu de 'ntristare si cu glasuri desperate,
Striga: Cine óre-in lume ne va da ér' libertate!
Glasulu loru sfantu puternicu, e unu típetu lungu sublimu
Ce strabate muntii falnici pan'ajunge la Ervinu;
Si eroulu cându aude 'naltia capulu cu mandrie
Ochi-i fulgera si'n faci'a-i cetesci doru de vitejie. —
In genunchi cade 'naintea Craiului si blându vorbesce:
— De va mai traí tiranulu tóta tiér'a ne-o robesce
Eu 'ti ceru cá se-mi dáí voia se-lu tramitu pre ceea lume,
Desi sciu cá fapt'a ast'a e nedémna de-alu meu nume
Dar' iubirea cátra tiéra cátra scumpulu nost' poporu, —
E mai mare, dá! i mare chiaru si cá alu meu onoru.
. . . L'oi loví fara 'ndurare, . . D.-dieu din ceru voiesce
Cá se piéra vragitoriulu ce pe neamulu meu robesce, —
O! cându l'oiu vedé in dorere cum se sbuciuma si sbiara
Am se-i ridu cumplitu in faci'a resbunéndu o-intréga tiéra.
— Dute si-alu meu doru de tata ori si unde te 'nsotéscá
Si cându mân'a t'a slabí-v'a, mintea t'a la min' gandéscá
Si la Zor'a, angeru dulce, care póte sugrumata
De tiranulu — cine scie unde zace aruncata.
Dute! si resbuna-o tiéra si pre-unu tata ce 'n dorere
Dela codru, dela frundie, dela stânci copil'a-si cere.

VI.

— Cine esci? ce vrei cu mine? se incrunta vragitoriulu
Spre Ervinu, ce'n cortu-i splendidu intra rosiiu cá bujorulu

— Cine 'su eu? Eu sum tramisulu si alesulu provedintiei
Cá se scapu o tiéra mândra de unu omu alu necredintiei..
Si nici n'a finitu cuvântulu si cá fulgerulu s'avênta
Spre tiranu cá se-lu lovésca... dar' cutítulu seu se'nplanta
In pamântu... Ervinu se mira, vragitoriulu disparuse,
Golu erá scaunu-n care mai nainte elu siediuise.
La momentu ostasii 'lu léga, si Ervinu palidu la fačia
'Si luá adio cu jale... dela tiéra dela viétia —
Manile lui puse cruce si legate 'n lantiuri grele.
'Lu doreáu si 'lu cuprinsè unu doru si-o nespusa jele
Dupa Zor'a... Cându de-odata Vragitoriulu se arata
Cu privirea inse in sange, si cu faci'a incrunzata.
Elu privesce dulcea fačia, tenereti'a lui Ervinu,
Si din pieptulu lui de tigru se furisú unu suspinu,
Chiaru si lui i erá mila de atát'a teneretia,
De aceea fruntea-i mare se aduna in mici cretie
Si apoi dice cu dorere: „Te-asíu iertá Ervine póte
Déca mórtea t'a amara nu s'aru fi decisu prin sórte,
Sciú cá caus'a t'a este prea drépta, si de aceea eu
Voíu cá nu in chinuri grele se-ti predái sufletulu teu.
Si dicúndu acestea face patru semne 'n aeru
Ervinu cade mortu indata, fára típetu fára vaieru...

Si cum stá intinsu si rece imperatulu spad'a 'si scóte
Si-i taie fára de mila recile lui membre tóte,
Ér' apoi scotiéndu stomachulu si privindulu cu mândrie
Dice: éta lucrulu ast'a de acum cimpoi u se fie
Si se cante cá dorerea din unu sufletu pustéitu,
Si se-insuffle mângaiere celui cruðu desmoscenitu;
Cá-ci acel'a ce la mórte-i n'au scosu plangeri de dorere
Vecinicu va cántá in lume cu efectu si cu putere.
— Abiá dice si'n cortu intra Zor'a palida la fačia, —
Ea privesce corpulu rece mutilatu fára viétia,
Vede capulu si cunósce pre Ervinu... si pre-o minuta
Parea mórta, mórta Zor'a!... si'n dorerea ei pierduta.
Dar' de-odata se redica si cá fulgerulu se-arunca
Spre 'mperatulu si in braçie cu iubire 'lu apuca
Si-i dechiara cá-lu iubésce si-lu desmérda si-lu saruta.
Vragitoriulu o primesce cu multu dragu cá pre-o iubita,
Ea-i saruta fruntea mare, elu o strínge dulce-in braçie
Si-i desmérda perulu galbenu, si-o saruta ér' pre fačia —
Dar' unu vaieru surdu resuna dorerosu si cruðu de-odata,
Ostasimea intra-in corturi, spariata, ... spaiméntata,
Si privesce pre 'mperatulu respirándu scaldatu in sânge,
Ér' pre Zor'a cum in braçie cu iubire adénca 'lu strínge.
Vragitoriulu inse dice cu viersu linu de omu ce móre:
„Déca moriu se sciti cá Zor'a e a mea omorítóre!“
Toti uimiti privescu la Zor'a, inse ea in liniscire
Iá cimpoi ul u, sufla 'ntrépsula, dice-o doina de iubire,
Si-apoi móre lasându lumci unu cimpoi de suvenire
Si o tiéra 'n fericire.

Georgiu Simu.

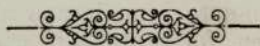

DORINTIA.

O, tu copila mândra
Cu perulu teu celu negru,
Ce cauti prin feréstra
Si stái si pe balconu?
Séu dór' stái in zadaru?
De-ai stá de dorulu meu,
De mi-ai deschide usi'a,
Cátu de ferice asiú fi
Sburandu in susu la tine.

(W. de Goethe.)

C. Morariu.

B A B E T ' A.

Romanu.

(Urmare.)

CAPITOLULU XX.

Mama fára anima.

Babet'a ascundiéndu-si obrazulu in amêndóue
mânilé se adénci in gânduri, uitându intru ace'a
cu totulu de bietulu Tomiti'a, care zaceá lesínatu
pe podeiu.

Ea 'si reamenti copilari'a, tineretiele.

'Si aduse aminte de stralucit'a stare in care
se aflase mama-s'a cá féta. Fusesè fiic'a unui ge-
neralu, amic'a feteloru diu cele mai de frunte case
nobile. Amorulú o uni cu Cibulca, unu teneru locote-
nentu care avansá pâna la gradulu de capitánu, apoi
atragúndu-si o infirmitate in o garnisóna unde lo-
cuise in nesce incaperi igrasióse in unu castelu dar-
nicu fusesè silitu a se retrage, primindu unu ser-
viciu civilu, care de-abia i-i oferíá pâncea cea de
tóte dílele pentru famili'a s'a, compusa afara de
elú si de dómn'a Cibulc'a inea din unu baiatu si
dóue fete.

Infirmitatea 'lu aruncá adese-ori la patu, za-
cerile lui ocasionáu cheltueli ecstraordinare, lips'a
si miseri'a ocupá din ce in ce terenu mai mare in
cas'a parintiésca.

Crescerea mai alesu a copilelorú erá fórté
negligeata. Neci n'ar' fi potutu fi alt'feliu, cá-ci
biat'a dómn'a Cibulca erá silita a cósa díu'a,
nóptea pentru cá se contribuíesca si ea la sus-
tinenerea casei.

Fetele deveníáu mai mari, trebuintiele lorú
cresceáu, positiunea lorú sociala, cunosciintiele pa-
rintilorú, le rangiá printre ómeni mai bine situati
cá ele, ce'a ce nu potú avé altu efectú, decátu de-a
le amarí sufletulu, a le face invidióse si rêvnitóre
de placerile lumesci.

Mari'a, fét'a cea mai mare, se impartási de
o sórte destulu de buna; unu functionariu, unu
colegu mai ténere alu domnului Cibulca se amo-
risá de dên's'a si o cerú in casatorie.

Inzestrarea ei ori cátu de misera fusesè, slei-
se tóte mijlócele casei parentiesci si ast'feliu se
hotari dómn'a Cibulca, a primí ofert'a amicei s'ale
din copilarie, a dómn'ei baronesa Rostenu, si a dá
pe Babet'a cá cameriera in cas'a ei.

Dómn'a Rostenu aveá doi fii, unulu predes-
tinatulu senioru, ér' celalaltu oficieru, inse mem-
bru alu ordinului Maltesu.

Babet'a dupa caracterulu seu, incepú a co-
chetá cu seniorulu, de-si oficierulu i-i placeá mai
multu.

Farmeculu tineretieloru, cochetari'a ei, sub-
jugara pe amendoii junii si ast'feliu dusè Babet'a
in ace'a casa o viétia plina de fortuni, in care
amorulú, — déca poteá fi vorba de amoru fačia
cu Babet'a, — se luptá cu poft'a ei de a deveni
dómn'a mar .

Acésta lupta nu tiênù inse multu. Babet'a crediuse cà va poté gustá din amêndóue cupele.

Cedându insistențelor infocate ale oficerului maltesu sorbí cup'a plăcerii, ér' prin resistentia ce opunea staruintelor seniorului credea a-si asigurá cup'a maririi si a fericirii.

Lucrurile merserá inadevêru dupa dorintia fetei, pâna de-odata o ajunsê fatalitatea.

Babet'a se sêmti mama.

Acum 'si dîse cà trebuie se cedeze si seniorului, pentru a-lu face se créda, cà elu este tat'a copilului.

Seniorulu gustá si elu din fructulu opritu, dar' cându Babet'a i spuse pretins'a consecintia a amorului loru, elu se retrase cu totulu dela ea, ba o somá chiar' se paraséca cas'a, pâna ce nu va mijloci pe lînga mama-s'a, cà se-o dee afara.

Impetrata de spaima si de indignatiune Babet'a î-i jurá vecinica ura, apoi avù recursu la adeveratul tata alu copilului, la oficerulu maltezu, care de si érá gat'a a repará gresiéla, nu o poteá face in sensulu cum ar' fi doritu Babet'a, fiindu opritu de legile ordinului seu de a se casatori — dar' ni se pare cà tocmai acésta imposibilitate 'lu faceá atátu de preventoriu la reclamatiunea fetei.

Parintii Babetei, firesce aflarâ de nenorocirea ei, eráu inse destulu de nobili de anima, cà se nu dee mâna cu dên's'a, care dupa cum am aflatu dejá, voiá prin scandalu se se facea baronesa de Rostenu.

Ba din contra parintii ei se invoirâ, cà Babet'a se fie dusa am poteá dice, cu forti'a din Vieu'a, departe intr'un satu, printre nisce ómeni ai caroru limba nu o întielegeá dên's'a, si cari nu o întielegeáu pe dên's'a.

Acolo nascù unu baiatu, carui'a spre a-lu recunósce pe viitoriu i legase o cruciulitia de gátu.

Cum se sí întremase mai bine de potù suportá o calatorie, o readusesê la Vien'a, unde i-am facutu prim'a cunoscentia, cà vre-o siepte ani dupa evenimentele pe care le-am reamintitu aici, intr'o scena destulu de caracteristica.

Acum reafllase acea cruciulitia la gátulu lui Jonica, pe care voiá se-lu seduca, si se-lu constringa apoi a o luá in casatorie.

Érasi perduse o sperantia. Gasise inse in locu-i unu spriginu.

Dar' dîcîndu spriginu, nu ne-am espimatu bine. Babet'a nu se gandia nici de cumu a face din fiiulu ei acelu spriginu naturalu de care se bucura ori ce mama, ce are fericirea de a posiede unu fiiu bunu, ci se gândia cà a regasitu unélt'a ce pierduse si care i trebuia pentru a-si cautá drepturile s'ale față cu famili'a Rostenu.

Astea eráu gândurile Babetei pe cându steteá cu cotele radiamate pe mésa si cu capulu in paluci.

Acumu se redicâ si privi pe Tomiti'a, care incepù a dá semnu de viétia.

Acésta vedere o readusê la actualitate.

Ér' actualitatea î-i spuneá cà se afla departe de Vien'a, cà ace'lu ténenu ce zaceá acolo si in care credea a fi regasitu pe fiiulu ei, dupa câtu 'lu cunoscea dên's'a, se va portá in caus'a ei cu famili'a Rostenu totu cà si parintii ei, cà adeca si elu va refusá concursulu seu, nu va voi se-i fia de ajutoriu, cà se stórca pe ace'a familia.

Si gândindu-se la astea anim'a ei cea spurcata se âmplù de veninu. Ar' fi voitu se estermine pre toti pretinsii ei dusimani, câtii mai traiaú. Dar' dintre acestia numai o sêngura persóna erá la discretiunea ei.

„Dómnia Sasanu, déca ar' fi fostu mai recunoscatóre catra mine, își dîse Babet'a, a-si fi astadi soçi'a lui Stefanu, care erá unu baiatu talentatu si care a ajunsu deja la unu postu insemnatu avêndu chiar' aspiratiuni de a deveni ministru.“

„Dintre toti dusimanii miei nici unulu nu mi-a facutu atátu reu, cà acésta femeia lipsita de energie. Resbuându-me asupr'a ei, îmi oblescu si mie calea catra portulu casniciei, cà-ci domnulu Sasanu . . .“

Un gemetu ce scóse Tomiti'a o intrerupsê in monologulu ei.

Se scua puse cruciuliti'a in busunaru si mergîndu la elu își dîse:

„Se vedemu déca va luá numai decátu in séma lips'a cruciulitiei?“

„Ti-ai venit in fire“, întrebâ ea, cà-ci Tomiti'a 'si deschisesê ochii.

„Ce s'a întemplat?“ gângavi acest'a sculându-se cu greu.

„Te-a apucatu o ametiala si ai lesinat!“

„Ah, da, îmi aducu amiute,“ si o rosiétia subita se latí preste față ténenului.

„Am pierdutu unu tîmpu pretiosu,“ reluá Babet'a pândindu mereu pe Tomiti'a, care confusiatu, își arangia toalet'a, încercându a-si pune in rénduêla gulerulu dela camasia si legatur'a de gátu.

„Ar' fi trebuitu se observe pâna acum lips'a cruciulitiei,“ își dîse nemtióic'a, „se vede cà nu pune atátu pretiu pre dên's'a, precum crediusem dintr'u ântâiu, én' se batu cu vorb'a intr'acolo.“

„Da, unu tîmpu fórte pretiosu,“ repetâ dên's'a adresându-se catra ténenu. „Voiámu se te întrebu de parintii d.-t'ale?“

„De parintii miei,“ replicâ Tomiti'a, facîndu-se galbenu cà cér'a.

„Da, cà-ci am mare interesu se sciu cine sunt!“

„Mam'a este o sermana tieranca in Transilvani'a.“

„O tieranca!“ esclamá Babet'a, in sine insa adause, „da, asia va fi sciundu elu,“ apoi continuá cu vóce tare:

„Dara tat'a, de ce nu-mi vorbesci si de tat'a?“

„Tat'a . . .“ îngânâ Tomiti'a devenindu din ce in ce totu mai confusiatu.

„Spune, de . . .“ î-lu incuragiá nemtióic'a dîcîndu-si totu-o-data: „nu incape nici o indoieía este elu, fiiu-mieu. Incurcatur'a in care l'am adusu cu întrebarea mea 'mi dovedesce acést'a totu atátu

NA

J. Math: Schmuze^{re} fecit

E. BRUNN. Sc.

Capu de studiu.

de bine că si cruciuliti'a, dar' me miru numai, cum de persista in neobservarea lipsei ei.

„Tat'a . . .“ repetase Tomiti'a, apoi luându-si anim'a in dinti dîse: „nu l'am cunoscutu. Lumea dîce că asiu fi unu copilu din flori.“

„Oh, sermanule!“ esclamă Babet'a mîngaindu cu mân'a pe bietulu teneru ruinatu. „Imi vei povesti de alta data astea tóte, astadi prea a inaintatu tîmpulu.“

„Speru . . .“ îngână Tomiti'a, „cà nu-mi vei luá in nume de reu purtarea mea de astadi si cà me vei crutiá.“

„Fi siguru, nimeni nu va aflá ceea ce s'a petrecutu adi intre noi si nici ceea ce am aflatu astadi dela d.-t'a. Spre dovada cà-ti suntu sincera, primesce inapoi acésta cruciuliti'a . . .“

„Ah, cruciuliti'a mea!“

„Ti-e draga?“

„Da, cà-ci 'mi reamintescu locul meu de nascere, dar' nici prea draga, cà-ci 'mi revóca si acelu momentu dorerosu in care am aflatu cà nu suntu fiulu legitimu alu mamei mele.“

„Voiu încercá a-ti înlocuí pe mam'a,“ dîse nemióic'a cu tonu duiosu.

Tomiti'a fù asia de impresionatu de aceste cuvinte încâtu nu potù respunde nimicu.

Luá mân'a guvernantei si depusè pe ea o sarutare respectuósa.

„Cu tempulu póte totu î-lu voiu aduce acolo unde voiescu se-lu am. Pâna atunci voiu pastrá inca secretulu meu. I voiu stá intru ajutoriu se iá pe Leniti'a de sojie . . . dar' stâi, ast'a nu va merge, cà-ci n'asiu poteá se-i deviu apoi sócra . . . mastera, nu, nu, nici elu nu-mi póte devení ginere,“ unde se gândiá acésta femeia spurcata! Dómae feresce!

CAPITOLULU XXI.

Catastrof'a.

Jonica primise banii. Din ei dase diece fiorini prietinelui seu, apoi împachietându-si de graba vr'o dóue haine, si rufari'a trebuinciósa, mersè la gar'a de nordu si-si scóse unu biletu de clas'a a dóu'a de-a dreptulu pâna la Stefanesci.

Sosí a trei'a dí pe la prânzu.

Numai vediusè acelu orasiu de patru ani de cându plecase la studiu; i se parù mortu, fàra viétia.

Dîcemu i se parù, cà-ci in realitate nu erá mai mortu nici mai fara de viétia decum fusesè mai nainte dar' in comparatiune cu sgomotulu din Vien'a, Stefanesci neaperatu trebuiá se apara cà si unu orasiu pustéiu.

Nu gâsi aprópe nici o schimbare.

Numai comtoarulul dlui Aristide i se presentà intr'o lumina mai buna de cum traise in imaginatiunea s'a.

Schimbarea de care scimu i facù o impresiune buna.

Domnulu Aristide 'lu primí cu unu aeru de o demnitate cumpetata.

„A uitatu cassarulu a-ti trimite bani pentru lun'a ast'a,“ i dîse dupa ce-lu poftise se siédia pe canapea.

„Da, am avutu se suferu de acésta uitare,“ replicà Jonica.

„Pardonéza. Vedu cà badea Radu Avramu ti-a trimisu indata sut'a de florini, ce a redicatu dela mine.“

„Dela d.-t'a i-a redicatu,“ facù Jonica cev'a cãm surprinsu.

„De ce te miri. Cum mi-a spusu badea Radu cà ai reclamatu pentru neprimirea baniloru; i-am datu sum'a ceruta. Nu întielegu de ce nu te-ai adresatu de-adreptulu càtra mine.“

Acésta întrebare incurcà puçinu pe Jonica.

„Sciu,“ continuà dlu Aristide, „cà ai primitu si ai cetitu testamentulu tatalui domnit'ale din care ai potutu aflá cà nu-ti suntu nici macaru tata adoptivu. Cu tóte acestea nu întielegu de ce in o afacere care ne priviá pe noi améndoí ai gasitu de lipsa cá se amesteci pe unu sateanu.“

Domnulu Aristide vorbise cu tonu aspru, care scormoní intru câtu-v'a firea lui Jonica.

„N'am facutu acést'a din capulu meu,“ replicà deci apesatu.

„Cine te-a potutu sfatuí la asemenea necuviintia,“ întrebà dlu Aristide restitu.

„Procuristulu cassei Simonu G. Hui'a.“

Domnulu Aristide se facù galbenu cá cér'a.

„Pâna intru atât'a se temu deja vechii miei corespondenti,“ acestu gându i trecù cá unu fulgeru prin capu.

Dupa o mica tacere penibila dlu Nusm'a reluà.

„Afirmatiunea d.-t'ale mi-a facutu o impresiune din cele mai dureróse, cà-ci ea 'mi dovedesce cà numerosii miei dusimani mi-au subminat creditulu; inse bene cà sciu, cà se-mi iáu mesurile cuviincióse. D.-t'a firesce ai alergatu cà se reclami depositulu d.-t'ale. Banii suntu gat'a. Dute la cassa se ti-i numere.“

Jonica câtu venise pe drumu nu se gândisè la altu nimicu decâtu cu ce felu de amenintiari se silésca pe domnulu Aristide cà se-i dea indata banii, dar' fiindu pe deplinu convinsu cà va întâmpiná greutati din partea dlui Aristide, nici prin capu nu-i trecuse se ia o hotarire, cà ce se faca cu banii, unde se-i duca.

Ast'felu dara provocarea banchierului î-lu adusè in o mare nedumerire.

„Da, asia . . . acum!“ dîse elu cautându in zadaru a luá o decisiune.

„Ori se ti-i duca undev'a?“ continuà dlu Aristide, care patrunsesè indata pe clientulu seu.

„Ba nu!“

„Asia dara i iái indata cu d.-t'a?“

„Te rogu dà-mi puçinu regazu!“

„Poti se aibi câtu voiesci, inse te rogu a te convinge celu puçinu, cà banii stáu in adeveru gata.“

„Oh, nu me indoiescu.“

Cu tóte astea urmà pe domnulu Aristide care mersè la cassa, ordonându cassarului se ia

sum'a de treidieci mii fiorini se-i numere dinaintea dlui Doctoru Jonica Radulescu, care va dispune apoi de acei bani.

Casariulu aruncà indata pe mésa trei pachete cu câte o suta de bancnote austriace fiecare de o suta de fiorini.

„Te rogu cá se-i pui érași in cassa,“ dîse Jonica.

„Pâna cându?“ întrebà dlu Aristide

„Pâna . . . dar' ne vomu întielege noi despre acést'a. Póte cá voiú luá cev'a hârtii.“

„Bine, voiesci se trági la noi?“

„Déca me primiti!“

„Odaí'a d.-t'ale í-ti stà la dispositie.“

Intru acést'a reîntrasera érași in cabinetulu particularu.

„Credeámu,“ continuà domnulu Aristide, „cà voiesci se te duci la Ulmeni.“

„N'am avutu si n'amu intentiunea acést'a. Ce se cautu eu acolo?“

„Se te consultezi cu badea Radu!“

„In ce privintia?“

„In privintia baniloru, ha, ha.“

Acestu sarcasmu vatemà pe Jonica.

„N'am trebuintia a me consultá cu nimenea in acésta privintia,“ dîse elu cu tonu secu.

„Nu te superá. Am glumitu. In afaceri de bani glum'a n'are inse locu, acestu adevéru í-lu recunoscú.“

„Á la boune heure!“

„Dar' am vedintu cá D.-t'a in adevéru nu tí-ai facutu nici unu planu cu privire la banii D.-t'ale.“

Jonica nu respunsè nemicu.

„Cà-ci in fine“ continuà bancherulu, „nu te credú cu deseversire decisu a cumperá hârtii de valóre pe ei.“

„Ba da,“ afirmà ténéruulu.

„Ai alesu deja?“

„Inca nu.“

„Vei alege dara si í-mi vei spune. Hârtiile le vei tînea firesce la Vien'a,“ facîndu acésta întrebare i tremurá puçinu vócea domnului Aristide ast'feliu încátu unu observatoru mai finu, ar' fi potufu întielege insemnatatea cea mare ce atribuíá acestei întrebări.

„Da,“ replicà Jonica pe scurtu.

„Bine, poti se le duci cu D.-t'a, dar' potú se economisescu portulu adusului, cá-ci déca vreaí, dáu ordinu se le cumpere la Vien'a si se le tîna acolo pentru d.-t'a“

„Ast'a va fi mai bine,“ replicà Jonica.

„Acum permite-mi se-mi terminezu post'a; intru aceea poti se vorbesci soçiei mele, care se va bucurá vediéndu-te.“

Jonica plecà.

„Totusi ími va succede póte se mai tîenu banii in mâna, celu puçinu pâna se va alege la unu felu cu actiunile maritime. Déca me va insarciná pe mine se-i cumperu hârtiile, le voiú cumperá per lichidatiune si-i voiú dá borderohulu.“

Lectoriloru cari nu suntu initiati in secretele operatiuniloru de bursa trebue se le spunemu, cá banhierulu pentru a nu fi silitu cá se scóta banii indata, aveá de gându se tocmésca hârtiile pentru sfêrsítulu lunei si se dea lui Jonica numai revasiulu de tocméla.

Jonica íși facú intru aceea visit'a la dóm'n'a Nusm'a, dar' nu fú nici decum unu óspe placutu cà-ci erá necontentitu preocupatu de gândulu ce se faca cu banii. Une-ori íși dícea, cá ar' fi mai bine se-i lase la domnulu Nusm'a, pâna í-si va luá diplom'a de doctoru, dar' apoi érași i venira temerile si érași se întorcea la ide'a s'a primitiva de a-si asecurá capitalulu.

Domnulu Nusm'a in aceea séra nu-i mai facú nici o pomentre despre bani.

A dóu'a dí veni nenea Radu se véda pe Jonica si-lu sfatuf pe acést'a se-si redice indata depositeulu dela banc'a Nusm'a si fiú si se-lu duca la banc'a de comerçiu.

„Fà cum íti dícu eu, se nu-ti para pe urma reu, cá n'ai facutu asia.“

„Pare cá nu-mi vine se-mi întorcu érași vorb'a. Am apucatu se spui dlui Aristide cá voiú luá hârtii pe acei bani.“

„Ce feliu de hârtii.“

„Nisce hârtii cari aducu dobânda.“

„Cum le díce.“

„D'apoi sênguru eu nu scú de care se-mi cumperu, cá-ci suntu de multe feliiuri. Dar' voiú întrebá la banca.“

„Bine, întreba si déca voru avea ce-ti trebue nu întârdiá nici macaru o dí.“

La banc'a de comerçiu i spusera lui Jonica se cumpere bonuri rurale, din care aveá.

Jonica merse apoi la dlu Aristide si í-i spusè hotarîrea s'a.

Bancherulu tresarí.

„Bine,“ dîsè elu, „cumpera, cere contulu si se-mi trimita hârtiile aici, le voiú plati. — „Póte cá-mi va lasá celu puçinu hârtiile,“ íși dîse apoi in sine.

Jonica se întorsè la banc'a de comerçiu.

„Tocmai acum am vëndutu o parte din bonuri, dar' in dóue multu trei díle le potemu pune la locu déca comandati.“

„Ve rogu se-mi procurati pentru sum'a de treidieci de mii de fiorini, si se trimiteti hârtiile indata ce voru sosí la domnií Nusm'a si fiú, cari le voru plati.“

„A contulu totu acolo ni se va da?“

„A contu, da.“

Acésta afacere erá regulata.

Jonica voiá se se întórca apoi la Vien'a, dispunéndu cá se i se trimita apoi hârtiile acolo.

Nenea Radu, care se interesá in gradu fórte mare de acésta afacere í-lu sfatuf se nu plece pâna ce nu va primí hârtiile in mâna.

Nimicu nu se lipescé mai lesne de omú de câtu fric'a, temerea.

Jonica gasi foarte prudentu sfatulu lui nenea Radu si se decisè a acceptá.

A trei'a dí merse la biroulu dlui Aristide, cá se se informeze déca n'au venitu inca bonurile.

Cassariulu, contabilulu si toti scriitorii pareáu preocupati de o cestiune importanta. Steteáu toti gramada si sioptiáu impreuna.

Cându intrá Jonica díse unulu din ei asia de tare încátu audi si elu:

„Éta-lu.“

Jonica intrebà de domnulu Aristide.

Contabilulu cu unu semnu mutu aretà spre usi'a cabinetului particularu.

Fàra a-si da curatu séma de ce, Jonica resemntí cá o spaima surda.

Intrá in cabinetulu particularu.

Domnulu Aristide stetea dinaintea comtuarului seu, cu o depesia deschisa in mâna.

Ochii sei erá atîntiti cu o expresiune de gróza asupr'a cuprinsului depesiei.

Ce stateá in acea depesia?

Numai vr'o trei cuvinte.

Aceste trei cuvinte inse pareáu cá aveáu asupr'a domnului Aristide Nusm'a acelu efectu inspaiméntatoriu, de care spune legend'a anticiloru cá ar' fi esercitatu asupr'a muritoriloru privirea capetelor ale asia numiteloru Gorgóne.

Éta acele trei cuvinte:

„Zimmermann Thomas, nesolvabili.“

Domnulu Aristide iulemnise cá de vr'o cincispredece minute in cetirea acestoru cuvinte.

Intrarea lui Jonica í-lu trezi.

Privirea ce aruncà asupr'a lui pareá lipsita de puterea inteligentiei.

„Buna diu'a domnule Aristide,“ í-lu salutà Jonica.

„Buna diu'a,“ respunse bancherulu.

Apoi cá si cându de abia acum si-ar' fi venitu in fire sari sí cá si cându ar' fi luat de-odata o hotarîre díse:

„Bine cá ai venitu, am se-ti vorbescu. Siedi.

Jonica se semntí din ce in ce totu mai alarmatu. Numai a sil'a se pusè pe canapea si acceptá in tacere se audia ce i va spune bancherulu.

„Vedi acésta depesia,“ continuà dlu Nusm'a luându fói'a cea ominósa si netedindu-o, cá-ci o strivise in pumni, apoi o aruncà pe mésa.

Jonica cetí cele trei cuvinte fara a semntí nici o impresiune, cá-ci nu intielese insemnata-tea loru.

„Imi detoréza cincidiece de mii de fiorini. Acceptele suntu in circulatiune, adi mâne se voru întórce . . . trebuie se le platescu, cass'a 'mi este sleita déca vei redicá si d.-t'a banii, te rogu dà-mi regazu, dóue, trei díle macaru.“

Adeverulu erá cá aceea depesia venise si la banca si cá domnulu Aristide fusese silitu a inapoiá banii pe care-i primise pe acceptele cassei Zimmermannu.

„Ast'a-i catastrofa, isi díse Jonica, apoi respunse domnului Aristide:

„Cátu despre partea mea a-si acceptá, dar' sciu cá am comandatu hârtiile la banc'a de comerciulu si trebuescu platite.“

„Pierdu mai bine arvun'a . . .“ gângavi bancherulu desperatu.

Arvun'a ce se numerase la banca erá de o mii de fiorini! A jertfi o suma asia de insemnata pentru unu regazu de dóue trei díle numai ast'a voi'a se díca: „lips'a la culme.“ Asia isi esplicà Jonica lucrulu si esplicarea s'a erá nimerita.

„Nu potu primi“, díse deci resolutu.

„Te rogu,“ insistà domnulu Aristide si invinsu de gróza rusnei ce-lu acceptá prin bancrut'a ruinenta, cadìu in genunchi dinaintea tînerului. „fia-ti mila de mine, adu-ti aminte cá ai crescutu sub ingrigirile nóstre,“ continuà elu cu vócea tremurânda si cu mânilor redicate, „nu me neferici.“

„Imi pare reu,“ replicà Jonica tremurându si elu de frica cá isi va pierde banii, „nu potu se te mai acceptu.“

Domnulu Aristide sari in susu.

„Nu poti!“ strigà elu amarítu, „dí mai bine cá nu vrei. Regazulu de care te-am rugatu trebuie se mi-lu dá, de buna voie nu mai potu, dar' nici nu mai voiescu se-ti numeru banii. Pâna cându vei cere dela judecata si pâna cându acést'a va decide plat'a, voru trece, nu dile, ci luni, asia dara . . .“

„Déca-ti convine d.-t'ale,“ ílu intrerupse Jonica, „se me ducu numai decátu la banc'a comerciala, se spunu acolo ceea ce mi-ai spusu acum . . .“

„Dute,“ strigà bancherulu desperatu, si alergà se-si iá palari'a, „afara descurca locul! Esfti si d.-vóstra,“ díse cátra personalulu seu ajungându acum in pravalia, „inchideti usile si aduceti-mi cheile se le ducu la tribunalu.“

„La tribunalu ce va se díca ast'a?“ intrebà Jonica tremurându.

„Ast'a va se díca cá suntu falitu!“ replicà domnulu Aristide.

(Va urmá.)

TEOCHARU ALEXI.

GANDURI ZADARNICE.

Novela populara.

(Urmare.)

V.

— De ce esci asia de superatu puiulu bunei? dîcea bun'a Marina nepotului seu, dupa-ce acest'a veni acasa dela Muresiu.

— Nu-'su superatu! respunsè scurtu Mihaiu, si se asidià la feréstr'a cea de catra ulitia.

Mariuti'a tocmai venià dela Muresiu, si cându erá pe lînga pórt'a lui Mihaiu se pareá cã privesce spre casa si zimbesce, dar' nu cá alta-data ci mai despretiuitoriu, cá si cându ar' fi vrutu se dîca: Vedi, vedi, nici nu credeámu cã elu se in-drasnéscá!

Alt'mentrelea se póte cã Mariuti'a nici se nu fi privitu spre cas'a lui Mihaiu, si se nu fi zimbitu nici asia cum i se pareá lui Mihaiu cã a zimbitu, dar' destulu-i atát'a cã lui Mihaiu i se pareá cã privesce si cã zimbesce.

Elu a privit'o de pre feréstra pâna ce a pierdutu-o din vedere, apoi a inceputu a se preum-blá prin casa cu pasi repedi.

Bab'a Marina inca a vedutu de pre vétra pre Mariuti'a si de ace'a mai cã gâcéá de ce e superatu Mihaiu, dar' taceá. Gândiá adeca bun'a cã trebue se dîca cev'a Mihaiu, si se-i destainu-iesca ce are si ce nu are la anima.

Betrân'a nu s'a insielatu. Mihaiu nu s'a mai potutu rabdá, s'a dusu catra vétra, s'a asie-diatu lînga bun'a s'a si cu ochii plini de lacrimi dar' cu mândrie i spuse cã elu nu scie ce se se mai faca, cã elu se sênte mai reu cá pâna acum'a in lumea ast'a, si in sfêrsitu cã elu iubescce pe Ma-riuti'a lui Costanu si Mariuti'a rîde de elu si de dragostea lui.

Mihaiu dupa destainuirea lui se asceptá la o mîngaiere din partea bunei s'ale, dar' in loculu mîngaierii ce asceptá primi urmatoriulu respunsu:

— Si bene face Mariuti'a cã te rîde. Ea e mai cu minte cá tine si scie cã ea nu-i de tine si tu nu esci de ea. Io me miru de tine dragulu bunei cum tu omu cu mintea sanatósá si care in viétia pâna acum'a nici odata nu ai judecatu reu se te gîndesci la Mariuti'a lui Costanu care ori-ce póte fi numai femeia dupa gîndulu si anim'a t'a nu póte fi. Ea nu-i crescuta in necasu cá tine, ci in desmerdare si indestulire. Si cene-i nascutu asia cu greu se desvétia de traiulu seu.

Ar' fi cea mai mare gresiéla ce ai face-o in viétia t'a, déca ti-ar' stá gîndulu se o iái de so-cie, si pe mine, pe bun'a-t'a, care te iubescce cu atát'a focu, m'ai aruncá cu dile in paméntu.

Acestea am vrutu se tí-le spunu de multu dragulu bunei! dar' am tacutu cã-ci sciámu cã sufletu bunu cum esci tu, in urma numai ce-mi vei descoperí tain'a t'a, carea eu o sciám si o cetiám din faci'a t'a cea gînditóre; din mersulu teu linu si mesuratu; din ochii tei cari adese-ori se

âmpleáu de lacrimi; in sfêrsitu te cunosceámu cã te-ai schimbatu. Cã-ci de, ce se dîcu si eu amu fostu odata in vêrst'a t'a, cându tóte din lume 'mi surideáu; cându paserile cântáu asia de fru-mosu, codrulu erá asia de verde si viétia asia de dulce si fericita, si de aceea sciu eu judecá anim'a cea tenerésca. — — — — —

— — — — — Dar' astea au trecutu... au trecutu. Si dîcîndu acestea pre obrazii bunei Marina curgeáu dóne picaturi de lacrimi si ochii ei pareáu cã stralucescu la poménirea dileloru tineretiei ei.

Mihaiu priviá lungu inaintea lui. Plinu de mirare si desnadajduire, elu faceá o faciá asia de jalnica incátu bun'a s'a privindu in ochii lui inceptu a plînge dorerosu.

Si déca erá nefericitu Mihaiu, mai nefericita erá inca bun'a Marina. Ea aveá unu sênguru nepotu care-i indulciá difele betrânetieloru si pe care do-riá din tóta anim'a se-lu véda fericitu, si totu-si acel'a erá nefericitu. Si ea vedeá cã ori cum fe-ricitu nu va poteá fi nici odata... Nu cã-ci ea nu se va invoí in veci la casatori'a lui cu Mariu-ti'a, si déca elu totu o va luá... atunci... o! atunci bunic'a Marina cea blânda si buna va mori blas-temându-si nepotulu. — — — — —

Si de ce tieneá bunic'a la gîndulu cã se nu se casatorésca Mihaiu cu Mariuti'a?

Déca voiu spune-o altoru ómeni — de buna séma li se va pareá o nemic'a, dar' bunei Marina í-i pareá multu, fórte multu... Erá adeca o or-fana in Padureni blânda si buna, care a fostu sin-gur'a fintia carei'a i-a destainuitu bun'a Marina tóte tainele ei. Erá o copila muncitóre si seraca cu anim'a luna cá de angeru, cu ochii vineti si dulci, cu vorb'a blânda si lina, si acést'a dar' nu-mai acést'a erá fiinti'a pre care bun'a o credeá vrednica de Mihaiu.

Acést'a copila dragalasia erá Linuti'a.

Ce-i pasá bunei cã Linuti'a e seraca!? Ce-i pasá cã n'are pe nime in lume!? Ce-i pasá déca erá numai o biéta de servitóre, déca anim'a ei erá buna; déca sufletulu ei erá curatu, déca in sfê-situ bun'a Marina a dîsu in taina inaintea copâr-siului vecinei s'ale, cându priviá la Linuti'a care plîngeá, ... déca dîcu a dîsu juramentulu, cã: ori Linuti'a va fi femeia nepotu-s'o, ori ea va mori de superare.

Astea tóte le gîndiá bun'a Marina plîngîndu si privindu la nepotu-s'o, care erá abatutu, tristu si nefericitu.

In sfêrsitu Mihaiu se redicà de lînga bun'a s'a, privi é' pe feréstra 'si scerse lacramile, apoi veninđu inaintea bunei Marina i dîse cu glasu linu:

— Ori-ce s'ar' intemplá cu mine buna draga, pe Mariuti'a n'o potu lasá. Mi-e draga si nu me potu impacá cu gîndulu, cã are se fie a altui'a. Si vai! multí-su cei ce-o dorescu de sočia. Io nu sciu ce póte fi pricin'a de d.-t'a esci impotriv'a ei asia de tare?! — — — — —

— Dragulu bunei, í-i respundeá plîngîndu bun'a Marina: Eu nu-su impotriv'a ei de feliu,

dar' dîcu cã nu-i de tene, nu-i de cas'a nãstrã; cã ai'a nu te pãte placé pre tine asia cum ai pofit' tu. Cã-ci crede-me Mihaiu, celu indestulitu cu sãrtea si celu pre care tãta lumea î-lu gugulesce si i se inchina, acel'a nu iubescce pe nime in adeveru. Î-i iubescce pre toti, cã-ci tuturor'a li-e detoriu cu iubire, dar' nici pre unulu asia precum poftesci tu se fi iubitu.

Din potriva: celu care nu are pre nime, care nu intêlnescce in calea vietii decãtu dispretiu si recéla, acel'a déca gasesce o fiintia ce se-lu iubescce o iubescce asia cum nu sciu iubi altii, decãtu singuru acei'a cari-'su cã elu... nefericiti.

Asia judecu eu dragulu bunei! Tu fã ce vrei, cã-ci in lucrulu ast'a nu-ti poruncescce nime. Dupa mintea mea inse, si dupa judecat'a mea cea betrãnescce, cea de ântãiu fêta care ti-asiu imbiã-o de soție ar' fi Linuti'a cea orfana.

— Nu, ast'a nu se pãte!... Ori Mariuti'a ori mórtea! a respunsu cu glasu statornicu Mihaiu si a esitu afara cu lacremi pre faciã si cu dorere in anima.

VI.

— Totu reu buna draga?! dícea Linuti'a intrãndu la bun'a Marina cu unu taieru acoperitu de unu merindariu albu.

— Totu drag'a bunei, totu reu! Vedu io cã vine si ceasulu meu. Si multiamescu lui Domnedieu cã î-mi vine si mie vremea, ... cã-ci de, ce se dícu, si asia nu mai am nici o bucurie in lume...

De ce vorbescce asia buna draga?! díce apoi Linuti'a cu ochii plini de lacrimi, si desvalesce taierulu pre care se affã nescce placinte subtiri (clatite) preperate cu zãharu. Iã uite bunica ti-am adusu nescce placintutie. Am spusu la preutés'a cã esci bolnava, si mi-a dísu se-ti facu cev'a de mãncare. Io am avutu puçinu zãharu inea de cãndu am fostu la tãrgu, ti-am facutu clatite cã sciu cã-ti placu, si le-am preperatu cu zãharu cã se fie mai dulci si mai bune.

Mihaiu erã in casa, siedeã pe vëtra si faceã focu. Din vreme in vreme priviã catra bun'a s'a, apoi cãtra Linuti'a, si atunci lacrimi amare i curgeãu pe faciã.

— Siedi lângã mine Linuti'a! Vîno si siedi cea din urma a mea mãngaiere din lume! Vîno si siedi se te vedu, se-ti strîngu mãn'a, se ti-o sarutu, cãci multu bine mi-a facutu mie mãn'a ai'a in vremea betrãnetieloru miele.

— Mãncã buna din placintutie si nu mai vorbf asia cã mi se rumpe anim'a de jale. Apoi am se-ti spunu cã pãna ti-o fi mai bene, am se siedi la d.-t'a. M'am cerutu dela preutés'a si nu numai cã nu m'o opritu, dar' i-a parutu bene, m'a privitu cu dragu si cu mila, si mi-a dísu: Bene faci Linuti'a, se vede cã ai anima buna cã si bunica-t'a pre care vrei se ò pazesci acum'a cãndu a ajunsu la bóla si nepotintia.

— Voiu mãncã! a respunsu linu bun'a Marina. Voiu mãncã din placinte cã-ci suntu facute de tine, numai se mãnci si tu cã io sêngura nu potu. Vîno si tu Mihaiu! iã si tu un'a si vedi cum scí pregatí Linuti'a mea. Er' tu Linuti'a spu-

ne la preutés'a cã-i multiamescu din totu sufletulu cã te lasa la mine, si cã dupa ce m'oiu duce acolo unde se ducu toti ómenii, me voiu rogã pentru ea.

Intre acestea Mihaiu se redicã încetu dela vëtra, mãncã si elu o placinta apoi suspinã adêncu.

Buna erã placint'a, dar' stã cã unu nodu in gãtu cãndu audiã pre bun'a s'a vorbindu. Linuti'a inea imbucã cãndu si cãndu, er' bun'a Marina mãncã cu atãt'a gustu, încãtu de multa vreme nu o-a vediutu nime mãncãndu ast'felu.

— Scí ce Linuti'a — a dísu apoi bun'a dupa ce a mãncatu — am se-ti incredintiezu cev'a. Si dícãndu acestea si redicã perin'a dela capu apoi strajaculu si in sfêrsitu scãse de acolo unu saculetiu cu bani, mai puçini de auru si mai multisiori de argintu.

— Sum de 81 ani Linuti'a! In vremea ast'a am muncitu si am truditu destulu in lume. Si din munc'a mea dar' numai a mea am strînsu banutiã lângã banutiã cu multa sudóre pãna ce am umplutu saculetiulu ast'a cu bani de argintu si cu vre-o cãti-v'a de auru. Nu sciu déca n'am gresitu cu numeratulu, dar' dupa cum pricepu io aici am 426 floreni bani buni adunati cu truda si sudóre. Cu 26 din ei acoperiti tãte cheltuelele ingroparei miele er' ce'alalti fie ai tei drag'a mea Linuti'a, cã-ci tu esci mai seraca cã Mihaiu. Déca Domnedieu va face — cã-ci elu pãte, — déca dícu Domnedieu va face cã banii asti'a se fie ai vostri a amênduror'a, atunci eu me voiu bucurã din mormêntulu meu, cã-ci voiu scí cã cei mai fericiiti ómeni din lume sunteti voi.

— Dar' buna draga eu nu potu luã banii d.-t'ale, cã-ci d.-t'a ai nepotu pre Mihaiu, si eu dupa sãnge nu-su nemicu cu d.-t'a, — díse plãngãndu Linuti'a.

Atunci bun'a Marina se redicã pre perina, se radiemã pe cotulu mãnei drepte si privindu cãndu la Mihaiu cãndu la Linuti'a díse:

— Ascultati amêndoi vorbele miele! Ast'a e cea din urma a mea dorintia ea trebue se se inplinesca. Banii miei î-i lasu Linutiei toti, dar' se nu cheltuiésca din ei nemic'a, pãna ce tu Mihaiu te vei insurã. Atunci, ei bine, atunci déca Mihaiu va luã in casatoria pe alt'a si nu pe tine Linuti'a — asia dupa cum asiu dorí io, — atunci banii 'su ai tei si se fi blastemata de nu-i vei luã si folosí dupa trebuintia. Er' déca D.-diu va ascultã rogatiunile miele si voi ve-ti fi la olalta atunci fie binecuvêntarile ceresci asupr'a vãstra, si fie-ve cas'a casa si mész'a mész'a asia cum la mosi de stramosii vostrii au fostu. Aminu.

Dupa ce a gatatu bun'a Marina de vorbitu si-a intinsu mãn'a cu saculetiulu cu banii la Linuti'a. Acum copil'a primí banii si sarutã mãn'a bunicei plãngãndu.

(Va urmã.)

Georgiu Simu.

PRIVIRE ASUPR'A LITERATUREI ROMANE.

(Fine.)

Că reprezentanții ai direcției noua în privința științifică se privescu: dăii A. Odobescu. (Cerțări arheologice, disertații publicate în Revist'a româna 1861; Despre cântecele populare, poezii Vacarescu, Satir'a româna, etc...)

Stratu (Economi'a politică. — 1870). — Slavici, Burl'a, Xenopolu, P. Carpu, Vêrgolici, Panu, Lambrioru, Tasu, Martianu, T. Rosetti etc...

Nici un'a din scrierile acestor autori, privite din punctul de vedere al științei generale, nu suntu de vre-o însemnată extraordinară; cu toate acestea se potu consideră că modele în prosă pentru literatur'a româna.

Éca dar' unu siru de autori. poezi, istorici, fabulisti, cugetatori, filologi etc... ce enumeraramu și câți alții destulu de însemnați, a căroru biografie nu o facuramu aci, — înzestrati cu sântfiri înalte, poetice cari lucrara cu ardóre la înflorirea culturii limbii române și la a patriei cinstire după cum a doritu gratosulu și patriotulu poetu Enache Vacarescu.

Înca câte-v'a cuvinte asupr'a purității limbii și a poeziei române.

Pe cându eră gergulu logofetiloru, dîce Eliade se vedeă de multe ori poezii séu versuri în acelu stilu de calemgii și mai vêtosu Stihuri de hamor după cum le diceău pe atunci.

Éta unele:

„Cum poti dîce
Că cu price
Eu pe tine te iubescu;
Că vedi bine,
Că bezi tine
Altu nimicu nu mai slavescu.“

Vedeti câți pricepeti românesce că bietulu omu, din caus'a limbăgiului strainu geniului limbii eră mai multu neintielesu, ajungeă ridiculu.¹⁾

Altele suna ast'felu:

„Nu potu stă la sintrofi,
Că se dău piroforie;
Că-cî suntu tineru hagiămiu
Si n'amu praxis că se sciū.“

Pôte stă unu asemenea jargonu alaturea cu limb'a populară, conservată împregiurulu caminelor parintiesci, prin care ómeni din poporu fără nici unu nume, lasara se li se audia limbăgiulu celu mai popularu?!

Éta o elegie dêmna de toate poeziile nóstre populare:

„Vrému se potu se rabdu, se tacu,
Se-mi ascundu patim'a 'n veacu;
Singuru numai vrému se sciū
Ce sierpe în peptu fmi tîu;
Dar' foculu m'a prididitu,
Si cu totulu m'a veditu;
Gândulu, mintea, voi'a mea
N'au unirea ce aveă;
Că din visu me pomenescu
Că vorbescu, voiescu, gândescu;
Si câte le spui acumu
Nu sciū, ce nici cui, nici cumu.“

Scrieti și vorbiti în limb'a patriei, așa cum ne-a spus'o din lăganu parintii nostri, înfrumsetiați cuvintele vulgare cu cuvinte corespondente din limbile neolatine și mai cu sēma din Latin'a și Italian'a, admiteti cuvinte streine ce deja s'a romanisatu prin usu, cuvinte ce nu produc cãcofonie, și feriti-ve de barbarismi, solicismi și neologismi cari împestritieza limb'a și-i întuneca podób'a și stralucirea formelor s'ale!

Ce dulce e a audí pe Vacarescu, spunēdu-ne:

N'amu se scapu, în peptu portu dorulu,
Preste ape, prestu munti,
Vediu că prestu mări amoru
Cându o vrea își face punti.“

„Se întinde o câmpie
De sub pôle de Carpati,
Câmpu deschisu de vitejie
La Români laudati!

Acolo am o cascioră
Pe unu vêfru de delisioru
Curge 'n vale o apsióra
Murmurându încetisioru.“ etc.

În ce limbă armonioasă scrie Eliade cea mai frumoasă elegie a s'a: „Suvenirea.“

Ce pôte fi mai expresiv, mai sensibil decâtu următoarele versuri, icóna a unui sufletu pașionatu și plinu de doru?!..

„Diu'a se duce și-altele vinu,
Si fără urma se strecoru toate;
Dar' se te stînga nimicu nu pôte
Dintr'alu meu sufletu de tine plinu!

„Ceresculu sóre vine, se duce
Cu ale nóstre dîle ce sboru;
Si'ntr'alu meu sufletu alu meu amoru
Nu are nópte, eternu straluce!“

„Ah! fie'n somnu-mi că mân'a t'a
Se'mi taie firulu dîleloru miele;
Si-atunci din visuri dulci, amari grele,
Dómne! în sēnu-ti m'asiu descéptă.“
etc....

Câta energie și sarcasmu contiēnu următoarele versuri: „La pesteră Dâmbovicioarei“ de Nicoleanu.

„Pesteră posomorita
Négra, umeda, tacuta,
Ai fi buna 'n Bucuresci;
Că se servi de pușcarie,
Hotiloru carii sfășie
Peptulu tiei românesci!“

Ce delicatetia naturală, grație și elegania caracterisēza următoarele versuri din poeziile: „Vér'a la tiéra“ de Deparatianu și „Logodnicii mortii“ de Sihleanu:

Din „VÉR'A LA TIÉRA.“
„Locuinti'a mea de véra
E la tiéra;
Acolo eu voiu se moru:
Că unu fluture p'o flóre
Beatu de sóre,
De profum si de amoru!
Trageti dantiulu pe rezóre,
O! fecióre
Cu privirile ceresci!
Dantiulu, cânteculu si-amorulu
Suntu isvorulu
Fericirii omenesci!“

¹⁾ Eliade.

Mie dati-mi valea verde
Unde pierde
Omulu negrele gândiri;
Unde-ti uiti de infami'a
Si sclavi'a
Auritelor zidiri!
Gura de-omu, gura de câne,
Cere pâne,
Fi tiranu, tâlharu, pagânu,
Numai gur'a s'aiba pâne, —
Omu séu câne
Te cunoște de stapânu!...
etc...

Din „LOGODNICII MORTII.“

Că si unu valu pe mare,
Fericirea n'are,
O stârnicie pe-acestu pamântu;
Că o stea lucește
Cătu unu visu traiesce
Si apoi cu graba cade in mormântu!

Ea e-unu fulgeru iute,
Ce lumini placute
Vêrsa si'ntunerecu lasa 'n urm'a s'a;
Ea e cá o flóre,
Care déca móre
Trage si mirosulu dulce dupa ea!“ etc...

Din puținele exemple ce citaramu, se observa că limb'a româna are daruri de frumseti incontestabile: Energi'a, grați'a, elegantia, armonia sunt cele mai insemnate calitati ale s'ale; si adese-ori ea se presenta mai fermecătoare cá Frances'a mai sonóra cá Italian'a si mai energica cá German'a.

A. G. DRAGHICESCU.

Cronica. — Statu'a lui Georgiu Lazaru, a acestui mare dascalu a romanismului, care a trecut de aici din Ardealu, din șatulu Avrighu, dincolo de Carpati si a întemeiatu acolo scól'a româna — s'a desvalitu cu mare solemnitate la Bucuresti in 23 a lunei trecute.

Dlu Dr. Vasiliu Lucaciu parochu si redactoru a intreprinsu zidirea unei beserice prea frumoșe in parochi'a s'a Sisiesci. Totu odata s'a ingrigitu cá cu ocașiunea sântirei temeliei acestei beserice ce va avé locu in 20 Iuniu st. n. se se arangieze si unele festivitati cari voru redicá multu intrég'a serbare. Éta Program'a festivitatiloru din vorba:

1. In 19 Iuniu primirea si asiedierea óspetiloru cari voru sosi din provincia. 2. In 20 Iuniu salutarea albei dilei prin 12 salve de tréscuri. 3. La 8 óre din dí primirea solemnă a delegatulu Veneratulu Ordinariatu pentru conducerea actulu sântirei. 4. La 8½ óre inceputulu sântire Liturgie. 5. Dupa s. Liturgie se incepe ceremoni'a de sântire a temeliei. 6. Discursu ocașionale rostitu de M. O. D. Augustinu Pelle protopopu si parochu de Pomi. 7. Dupa terminarea servitiulu divinu visita la delegatulu Veneratulu Ordinariatu. Visit'a omagiale a senatulu besericescu

si scolare din Sisiesci. Predarea solemnă a unei adrese catra Prea Veneratulu si Iubitulu Capu alu eparchiei nóstre. 8. La 1 óra banchetu in pavilonulu intocmitu spre acestu scopu. (1 posata 1 fl. v. a.) 9. La 4 óre d. a. Inseratulu. 10. Dupa inseratu petrecere poporală cu dantiu 11. La 8 óre se incepe petrecerea de véra arangiata in folosulu besericei. (Biletulu de intrare dela 1 persóna 1 fl. dela familia 2 fl. v. a.) 12. Productiuni pirotechnice.

Dlu Corneliu Popu Pecurariu redactorulu dantiului „Tribun'a“ s'a prezentatu in 8 l. c. la Naseudu, unde si-a si inceputu anulu de inchisóre, la care a fostu judecatu prin tribunalulu din Clusiu, in urm'a processelor de pressa pertractate inaintea juriulu din Clusiu in 11 si 12 a lunei trecute.

Domnii Moceanu si Velescu artisti de gimnastica si dantiu din Bucuresti au plecatu in strainatate spre a dá câteva representatiuni de dantiuri nationale in Constantinopolu, Aten'a, Alexandri'a, Cairo, Port-Said, Bombay si Ceylon.

Deslegarea Gâciturei nrice din nrulu 8.

Sonnetu.

Unu farmecu tainicu sênte acel'a ce iubesc...
M'aflám la câmpu, ér' gândulu sburá usuru la ea;
Si totulu impregiuru-mi pareá cá nu-mi graiesce
Decátu de-amoru, de dên's'a, ce gingasiu 'mi-apareá.

In liniscea câmpiei vedeámu blând'a-i figura,
In nópte cá ebenulu ai sei ochi rapitori,
In ros'a mea din mâna suridietórea-i gura,
Si graiulu ei in cântulu a dulci priveghiatori.

Si le-intrebám se-mi spuna c'o sincera sioptire,
De nu sê sêntu gelóse fiindu c'a-mea gândire
Si-admira idealulu in gratiile loru.
Atúnci priveghitóre, si rosa, câmpu si nópte
Cu z'mbetulu pe buze respunsu-mi-au in siópte:
„Suntemu prea magulite cá'n noi 'lu vedi cu doru.“

N. G. Radulescu.

Bene o au deslegatu: Dómnele si domnisiórele: Aurelia Olteanu n. Stoi'a, Mari'a Bozacu n. Dumbrava, Emili'a Onciu n. Ciavoschi, Tavifta Darabanu n. Neamtii, Elen'a Birlea, Rachiti'a D. Puscariu, Valeri'a Popu, Otilia Puscariu, Virgini'a Germanu, Elisabet'a Szabó, Juli'a Dariu Corneli'a Densusianu, Elen'a Popescu, Sofi'a Muresianu; si domnii: Teofilu Bocance, Eugeniu Suciú, Nicolae Lazaroiu téneruleu, Joanu Ardeleanu si Elia Muresianu.

Premiulu scrisu l'au câscigatu: domnisiór'a Valeri'a Popu in Mihaltiu.

Deslegarea Gâcituriloru nrice din nr. 9.

I.

Simeonu Barnutiú.

II.

Dimitrie Bolintineanu.

Bene le-au deslegatu: Dómnele si domnisiórele Mari'a Bozacu n. Dumbrava, Petronel'a Cornea n. Misiciu, Emili'a Onciu n. Ciavoschi, Mari'a Heten n. Cornea, Elen'a Birlea n. Jucu, Valeri'a Popu, Virgini'a Germanu, Sidoni'a Majoru, Elisabet'a Szabó, Claudi'a Viciu, Leontin'a Moldovanu, Corneli'a Popu, Veronic'a Venteru, Sofi'a Muresianu, Elen'a Popescu; si domnii: Jacobu Morariu, Joanu Frantiu, Vasilie S. Smigelschi, Aureliu C. Doms'i'a, Alexandru Popu, Elia Muresianu si Joanu Ardeleanu.

Premiulu scrisu l'au câscigatu: domnulu Ioanu Frantiu in Czerow'a.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Gherl'a Imprimari'a „Aurór'a“ p. A. Todoranu.